

บทที่ 2

แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพ และความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพ ในคดีอาญาของไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับ “คำรับสารภาพ” อันเป็นที่มาของการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย รวมถึงจะได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีตามกฎหมายและในทางปฏิบัติของประเทศไทยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบกฎหมาย และหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยหรือไม่เพียงใด

2.1 แนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญา

2.1.1 แนวคิดและวิวัฒนาการโดยทั่วไป

“การรับสารภาพ” นั้น มีมาตั้งแต่ยุคตะวันออกโบราณ ซึ่งการรับสารภาพว่ากระทำความผิด ได้ถูกอ้างไว้ในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับดั้งเดิม (Old Testament)¹⁶ แนวความคิดเกี่ยวกับคำรับสารภาพของชาวคริสเตียน เห็นว่า คำรับสารภาพต่อ “พระเจ้า” ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีอำนาจ เป็นพิธีกรรมและเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่โบสถ์ชักชวนให้บุคคลรับสารภาพเพื่อขจัดความชั่วโบสถ์ในสมัยนั้นจึงเป็น “ศาลสำหรับการสำนึกผิด”¹⁷ และถือว่า คำรับสารภาพเป็นสิ่งจำเป็น

---

¹⁶ กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ (น. 145). เล่มเดิม.

¹⁷ จาก หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 16), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลพ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพื่อที่จะได้รับการอภัยโทษ¹⁸ ซึ่งประเพณีเกี่ยวกับการรับสารภาพความผิด ยังได้สืบทอดมาถึงในสมัยปัจจุบันและปรากฏหลักฐานอยู่ในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับใหม่ด้วย (New Testament)

การรับสารภาพบาปและการสำนึกผิดในทางศาสนาดังกล่าวนี้ ตามประเพณีของโรมันคาทอลิก ถือเป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 เป็นต้นมา และต่อมาในปี ค.ศ. 1215 การรับสารภาพบาปถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยไม่จำเป็นต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณะ ประเพณีการรับสารภาพผิดจึงเป็นที่นิยมกระทำด้วยความเต็มใจอย่างแพร่หลายในบรรดาชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก รวมไปถึงนิกายอื่น ๆ ด้วยนอกจากนี้ การรับสารภาพยังปรากฏให้เห็นในประเทศจีนและอินเดียโบราณ รวมทั้งยังเป็นที่ยอมรับตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล โดยจะถือปฏิบัติเฉพาะในหมู่คณะสงฆ์ที่เรียกว่า “การปลงอาบัติ” ซึ่งพระสงฆ์มีหน้าที่ต้องสารภาพการกระทำที่เป็นการผิดพระวินัยเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อพระภิกษุรูปอื่น ๆ ทุกวัน ซึ่งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความละอายต่อบาปและการแก้ไขการกระทำผิดของคณะสงฆ์ในลักษณะของการปลงอาบัตินี้ ได้ถ่ายทอดมาสู่เหล่าฆราวาสที่เคยผ่านการบวชเป็นพระภิกษุด้วย¹⁹

ด้วยเหตุที่คำรับสารภาพในทางศาสนา เกิดจากความเชื่อของผู้นับถือศาสนาที่ต้องการจะสารภาพบาปที่ตนเคยกระทำผิดมา เพื่อต้องการจะได้รับการอภัยและถือเป็นการปลดปล่อยทุกข์จากใจของพวกเขาหลังจากที่รับสารภาพความผิดแล้ว คำรับสารภาพในทางศาสนาจึงมักจะมาจากความสมัครใจและมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากมาจากแรงผลักดันทางจิตใจและศีลธรรมที่เป็นตัวขับเคลื่อนจิตสำนึกในทางใฝ่ดีของผู้รับสารภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่า คำรับสารภาพบาปในทางศาสนาในอดีตถือเป็นที่มาและเป็นบ่อเกิดสำคัญของหลักการยอมรับให้มีการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานในเวลาต่อมานั่นเอง²⁰

จากแนวคิดของการรับฟังคำรับสารภาพความผิดในทางศาสนาในอดีตดังกล่าวมาข้างต้น ในเวลาต่อมาได้พัฒนาเป็นการรับฟังคำรับสารภาพในทางกฎหมาย กลายมาเป็นกฎหมายว่าด้วยการรับฟังคำรับสารภาพ ซึ่งมีวิวัฒนาการดังนี้

¹⁸ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ”. หน้าเดิม.

¹⁹ แหล่งเดิม. หน้า 145-146.

²⁰ แหล่งเดิม. หน้า 146.

กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพของประเทศ Common law จะให้ความสำคัญกับหลักการ 2 ประการ คือ “หลักเอกสิทธิ์ที่จะไม่ปรักปรำตนเอง” (The privilege against self-incrimination) และ “หลักการห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพที่เกิดจากความไม่สมัครใจ” (Involuntariness)²¹ โดยทั้งสองหลักการดังกล่าวมีที่มาดังนี้

“หลักการห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพที่เกิดจากความไม่สมัครใจ” (Involuntariness) สืบเนื่องมาจากยุคจักรวรรดิโรมัน (Roman Empire) ที่กระบวนการพิจารณาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง รวมถึงคำรับสารภาพเพื่อใช้พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ล้วนแล้วแต่เกิดจากการใช้วิธีการทรมานร่างกายผู้ถูกกล่าวหาทั้งสิ้น²² ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ถึง 18 ประเทศทั้งหลายในยุโรปที่รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน ได้ยอมรับเอาหลักกฎหมายว่าด้วยการทรมาน (Law of Torture) มาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพโดยใช้วิธีการทรมานร่างกาย²³ และคำรับสารภาพที่ได้มาไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดนั้น ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา²⁴ ซึ่งหลักการนี้ได้รับการยอมรับแพร่หลายในช่วงเวลาดังกล่าวทั้งในกลุ่มประเทศที่ได้รับเอาหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 ในประเทศอังกฤษจะมีการจัดตั้งศาล Star Chamber ขึ้นเพื่อตรวจสอบและป้องกันมิให้คำรับสารภาพนั้นได้มา

²¹ From *A peculiar privilege in historical perspective: The right to remain* (p. 313), by Albert W. Alschuler, 1996. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 147).

²² From *The admissibility of confession in criminal matters* (p. 13), by Fred Kaufman, 1974. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 147).

²³ “กฎหมายว่าด้วย การทรมาน (The Torture Law) จะถูกประยุกต์ในกรณีที่ครบองค์ประกอบเหล่านี้ (1) กรณีที่เป็นความผิดที่จะมีคำรับสารภาพได้ก็ต่อเมื่อมีการทรมาน (2) คำรับสารภาพที่ได้มาจากการทรมาน จะถูกรับฟังเมื่อมีความชัดเจนดุจดังเสียงตะวันยามเที่ยงคืน (3) กรณีที่คำรับสารภาพไม่ชัดเจนพอต้องมีพยานอย่างน้อย 1 คนยืนยันพฤติการณ์การกระทำความผิด และ (4) หากไม่มีคำรับสารภาพ พยานอย่างน้อยสองคนเป็นสิ่งที่จำเป็น” (จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 147).

²⁴ From *The Australian & New Zealand of Criminalology* (p. 13), by Allen A. Bartholomew, 1980. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

โดยใช้กำลังทรมานก็ตาม²⁵ แต่การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานก็ไม่ได้มีข้อจำกัดใด ๆ แต่ศาลจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นมีคุณค่าและมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ โดยไม่ได้คำนึงว่าจะได้มาจากการทรมานหรือไม่²⁶ ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดการปฏิรูประบบกฎหมายทั้งในประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส โดยมีสาระสำคัญคือ ยกเลิกกระบวนการสอบสวนและทรมานผู้ต้องหาในที่สุด หูลับตา เป็นการสอบสวนโดยตำรวจอย่างเปิดเผยโดยใช้วิทยาศาสตร์ค้นหาตัวผู้กระทำความผิด เช่น การพิสูจน์รอยนิ้วมือ การซักถามพยานต่าง ๆ นับเป็นก้าวสำคัญทางประวัติศาสตร์กฎหมายวิธีพิจารณาความที่เปลี่ยนจากยุคศาสนาเป็นยุคกฎหมายอย่างแท้จริง ซึ่งได้เชื่อมโยงมาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการรับสารภาพของผู้ต้องหาด้วย การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาตามแนวคิดของสมัยนี้มุ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ โดยไม่จะต้องเนื้อตัวของผู้ต้องหาเลย หากแต่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากภายนอกเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา คำรับสารภาพตามระบบกฎหมายใหม่จึงลดความสำคัญลงไปมาก โดยถือว่าคำรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่พยานเด็ดขาดอันมีผลถึงกับใช้ลงโทษจำเลยได้ตั้งสมัยก่อน²⁷ ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 นี้ ประเทศอังกฤษจึงได้ห้ามการทรมาน หรือการใช้สภาวะกดดัน รวมทั้งการใช้กลอุบายในการโกหกของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ซึ่งหากฝ่าฝืนคำรับเหล่านั้นก็อาจจะถูกตัดออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน²⁸ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้มีนี้อยู่บนพื้นฐานของ หลักความสมัครใจ และหลักความน่าเชื่อถือ (Voluntariness and Trustworthiness) ซึ่งต่อมาได้รับการยอมรับจากกลุ่มประเทศ Anglo-American ซึ่งตามหลักการนี้ คำรับสารภาพที่น่าเชื่อถือเท่านั้นที่ถือว่ามีคุณค่า แต่ถ้าคำรับสารภาพที่ได้มาจากการล่อลวง เช่น การให้ความหวัง

²⁵ From *Criminal Justice* (p. 153), by A. Fagin, 2005, (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

²⁶ From *The Psychology of Confession: A Review of the Literature and Issues*, 5 *J. Am. PSYCHOLOGICAL SOC'Y* (p. 36), by Saul M. Kassir, 2004. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

²⁷ จาก “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” โดย ชีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ, 2538, *วารสารอัยการ*, 18 (206), น. 128.

²⁸ *Criminal Justice*. Loc.cit. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำและความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 148).

การทรมาน หรือด้วยวิธีการอื่นใดอันไม่สมควร คำรับสารภาพนั้นเป็นคำรับสารภาพที่ไม่มีคุณค่าซึ่งศาลจะไม่รับฟัง

ส่วน “หลักเอกสิทธิ์ที่จะไม่กล่าวถ้อยคำอันเป็นประปักษ์ต่อตนเอง” (The privilege against self-incrimination) ได้ถูกพัฒนาควบคู่มาับหลักความสมัครใจ มีที่มาสืบเนื่องมาจากการต่อต้านกฎหมายศาสนาสัมัยยุคกลางของยุโรป (Medieval European canon law) ซึ่งหลักนี้มีพื้นฐานมาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ไม่มีผู้ใดที่จะพูดในสิ่งที่จะเป็นประปักษ์กับตนเอง” (nemo tenetur seipsum prodere หรือ no one is bound to inform against himself) อันเป็นการโต้แย้งว่า จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องสาบานว่าตนจะเบิกความด้วยความสัตย์จริง โดยเฉพาะต่อคำถามที่อาจทำให้ตนต้องรับผิดในคดีอาญา ซึ่งหลักเอกสิทธิ์ที่จะไม่ปรักปรำตนเองดังกล่าวนี้ได้ขัดแย้งกับหน้าที่ของชาวคริสต์ที่จะต้องไม่กล่าวเท็จ เพราะการกล่าวเท็จเป็นบาป อย่างไรก็ตาม ในทางศาลและศาสนาต่างมองว่า หน้าที่ที่จะไม่กล่าวเท็จมีความสำคัญกว่าเสมอมาจนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เลยทีเดียว²⁹

ต่อมาก่อนจะเริ่มต้นยุคคริสต์ศตวรรษที่ 19 ศาลส่วนใหญ่ได้ตั้งข้อระวางสงสัยเกี่ยวกับคำรับสารภาพมากยิ่งขึ้น การยอมรับฟังคำรับสารภาพจึงเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากขึ้น ซึ่งศาลจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นไปโดยความสมัครใจหรือไม่เป็นสำคัญ และต่อมาบางประเทศได้ยึดหลัก Procedural Due Process สำคัญยิ่งไปกว่าหลักความสมัครใจ ซึ่งหลัก Procedural Due Process นี้ได้พัฒนาขึ้นมาภายหลัง และค่อนข้างเป็นหลักที่แข็งตัวเกินไป เนื่องจากจะตัดคำรับสารภาพออกไปทันทีหากมีการละเมิดขั้นตอนการสอบสวนและการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยไม่คำนึงว่าคำรับสารภาพนั้นจะมีความน่าเชื่อถือและมีคุณค่าหรือไม่เพียงใด³⁰

อย่างไรก็ตาม หลักกฎหมายว่าด้วยการรับฟังคำรับสารภาพ โดยส่วนใหญ่ศาลจะมุ่งพิจารณาว่า คำรับสารภาพนั้นมีความเชื่อถือเพียงใด กล่าวคือ คำรับสารภาพโดยสมัครใจอย่างแท้จริงนั้นน่าเชื่อถือเพราะว่าเป็นเสียงสะท้อนทางจิตใจฝ่ายคุณธรรมที่ต้องการสำนึกผิด³¹ อันเป็น

²⁹ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 149). เล่มเดิม.

³⁰ แหล่งเดิม.

³¹ From *The Psychology of Confession* (p. 183), by Erik Berggren, 1975, and *The Psychology of Confession: A Review of the Literature and Issues*, 5 *J. Am. PSYCHOLOGICAL SOC'Y* (p. 36), by Saul M.

แนวคิดที่ได้รับการยอมรับมาช้านานตั้งแต่โบราณกาลที่เชื่อว่าไม่มีมนุษย์คนใดจะกล่าวคำให้ร้ายตนเองนั่นเอง ประกอบกับการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความอ่อนวัยของผู้รับสารภาพ วิธีการที่ตำรวจใช้ในกระบวนการสอบสวน เพื่อพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่³² เป็นต้น

ในปัจจุบันคำรับสารภาพก็ยังเป็นเครื่องมือทรงพลังภาพของการบริหารกระบวนการยุติธรรมทั่วโลก³³ ดังคำกล่าวที่ว่า "คำรับสารภาพที่ได้ให้ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาลย่อมมีน้ำหนักมากกว่าการพิสูจน์อื่นใด" (*confessio facta in judicio omni probatione majores* หรือ *A confession made in judicial proceedings is of greater force than all proof*)³⁴ ซึ่งนานาอารยประเทศต่างก็ไม่ได้ห้ามรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา แต่จะสร้างหลักประกันการได้มาซึ่งคำรับสารภาพขึ้นมาแทน³⁵ หลายประเทศจึงพิจารณาเพียงว่า คำรับสารภาพนั้น ผู้รับสารภาพให้ด้วยคำด้วยความสมัครใจหรือไม่ หากรับสารภาพด้วยความเต็มใจยอมรับน่าเชื่อถือและมีคุณค่า สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เสมอ แต่ในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มหลักประกัน (*due process of law*) โดยจะพิจารณาก่อนว่าวิธีการสอบสวนเพื่อได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นถูกละเมิดหรือไม่โดยไม่พิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใดเลย แต่เพื่อความมั่นใจว่า ผู้บริสุทธิ์จะไม่ถูกลงโทษ หรือมีความผิดพลาดให้น้อยที่สุด เกือบทุกประเทศจึงกำหนดหลักการที่ว่า คำรับสารภาพโดยคำฟังจะอาศัยเป็นฐานในการพิพากษาลงโทษไม่ได้ รัฐจะต้องเสนอพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือ ศาลจึงจะลงโทษได้³⁶

Kassin, 2004. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 150).

³² “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 151). เล่มเดิม.

³³ From *Criminal Procedure in Germany, in Comparative Criminal Procedure* (p. 152), by Babara Huber, 1996. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 141).

³⁴ จาก *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณา การมีคำพิพากษาและคำสั่งในศาลชั้นต้น และอุทธรณ์ ฎีกา ฯลฯ มาตรา 172 ถึงมาตรา 267* (น. 68), โดย อนุวัติ ใจสมุทร, 2514, กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. ลิขสิทธิ์ 2514 โดยสำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

³⁵ “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 137). เล่มเดิม.

³⁶ แหล่งเดิม. หน้า. 137-138.

อย่างไรก็ตาม ในแต่ละประเทศมีมาตรการอันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาไว้แตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศหลักเกณฑ์ตาม Miranda rule ในปี ค.ศ. 1966 ที่ประกาศเจตนารมณ์ว่า คำรับสารภาพ นอกจากไม่อาจได้มาโดยวิธีการทรมาน ข่มขู่ การสอบสวนที่ยาวนาน แล้วเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย ซึ่งได้กำหนดให้มีทนายในขณะสอบสวนด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาจะสละสิทธิ์ มิฉะนั้นคำรับยอมไม่อาจรับฟังได้ ในขณะที่ประเทศแคนาดาได้กำหนด Canadian Charter of Rights and Freedoms ในปี ค.ศ. 1982 โดยประเทศแคนาดา มีความเชื่อว่าตัวผู้ต้องสงสัยเป็นแหล่งข้อมูลอันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่ตำรวจจะต้องดำเนินการสอบปากคำอย่างเร่งด่วน ซึ่งปกติการได้คำรับสารภาพในแคนาดาจึงเกิดขึ้นเสมอ โดยที่ไม่มีทนายเข้าฟังการสอบสวนแต่อย่างใด

ส่วนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายชีวิตลอร์ รวมถึงประเทศอังกฤษ กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพมีความแตกต่างกันไป เช่น ในประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน เกาหลี และญี่ปุ่น คำรับสารภาพมีความสำคัญมาก ๆ เช่นกัน³⁷ แม้ในปัจจุบันคำรับสารภาพจะไม่ถือว่าเป็น "queen of evidence" ดังเช่นในอดีตก็ตาม³⁸ หรือแม้ว่านักปราชญ์บางท่านจะเห็นว่าคำรับสารภาพมีจุดด้อยอย่างมากก็ตาม³⁹ ในประเทศเยอรมัน แม้ว่าคำรับสารภาพจะถูกพิจารณาเหมือนเป็นพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ แต่ระบบกฎหมายเยอรมันเองที่ให้อำนาจอิสระแก่ศาลในการพิจารณารับหรือไม่รับพยานหลักฐานก็ยังให้น้ำหนักแก่คำรับสารภาพมาก หากเป็นคำรับสารภาพที่มีคุณค่า ซึ่งบางครั้งรวมถึงกรณีที่ได้มาโดยขัดกฎหมายหรือหลักรัฐธรรมนูญ⁴⁰ เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษที่ผู้พิพากษา

³⁷ แหล่งเดิม. หน้า. 142.

³⁸ “Russel ให้ความเห็นว่า คำรับสารภาพ มีคุณค่าสูงสุดและเป็นสิ่งที่ทำให้การพิสูจน์น่าเชื่อถือที่สุด เนื่องจากว่า มันเป็นการยุติธรรมที่จะสรุปว่า ไม่มีมนุษย์คนใด จะกล่าวถ้อยคำอันเป็นผลร้ายต่อตนเอง ถ้าถ้อยคำเหล่านั้นไม่เป็นความจริง” (จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 142).

³⁹ “Sir William Blackstone มีความเห็นตรงข้ามกับ Russel โดยกล่าวว่า ถ้อยคำรับสารภาพนั้น เป็นพยานหลักฐานที่อ่อนที่สุด และน่าสงสัยที่สุด” (จาก “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 142).

⁴⁰ “ใน German Code of Criminal Procedure มาตรา 136a กำหนดให้ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิ์ในการไม่พูด และกำหนดหน้าที่อีกหลายประการแก่ตำรวจในการดำเนินการตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น พยานที่มาจากการดักฟังจะถูกตัดออกไป เฉพาะกรณีที่เป็นการฝ่าฝืนร้ายแรงเท่านั้น เช่น การรับฟังพยานหลักฐานที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย

จะไม่ใช้บทตัดพยานหลักฐาน แม้ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้มาโดยขัดต่อประมวลระเบียบการ
ตำรวจเกี่ยวกับคดี (Codes of Practice) ที่ตราขึ้นภายใต้กฎหมาย Police and Criminal Evidence Act
of 1984 (PACE.) ก็ตาม⁴¹ เป็นต้น

2.1.2 แนวคิดและวิวัฒนาการตามกฎหมายไทย

วิธีพิจารณาความอาญาในสมัยก่อนนั้น ผู้ถูกกล่าวหาถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าผู้
ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ อันเป็นผลทำให้เจ้าพนักงานใน
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสมัยนั้นปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างทารุณโหดร้าย เช่น การ
ทรมานผู้ต้องหา การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีก็ใช้วิธีแสวงหาพยานหลักฐานเอามาจากตัวผู้ถูก
กล่าวหา ในการสอบสวนข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่เรียกว่า “คดีนกรบาล” จะใช้มาตรการบังคับพิเศษ
เพื่อให้ได้ตัวผู้ถูกกล่าวหา หรือเพื่อให้ได้คำรับสารภาพ วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ⁴²
มักจะมาจากวิธีการทรมานต่าง ๆ อันได้แก่ (1) การเขียนถามโจรและจำคุกเพื่อไ้รับ⁴³ (2) การมัด
โยงคู่ความ ตบปากคู่ความ ทวนคนกลาง จำผู้ละเมิดกลางคัน จำชื่อคาผู้ขาดนัด จำชื่อผู้ไม่ลงเล็บ
สำนวน จำชื่อผู้ไม่ไปสืบ จำชื่อผู้ขัดหมาย มัดเข่น้ำตากแดด ตบปากผู้อุทธรณ์เกินกำหนด มัดเข่น้ำ
ตากแดดผู้ไม่ยอมทำผิด จำชื่อผู้ขาดนัด จำชื่อและทวนลูกความไม่ยอมแก้ความ ถับเสียงผู้ฟ้องให้ส่ง
ลูกสาว⁴⁴ (3) ตบปากลูกความเมื่อเถียง จำชื่อผู้ร้ายที่ยังไม่รับ⁴⁵ (4) เขียน 3 ยก นำตัวจำนำไว้ ณ ลูก

ร้ายแรงต่อประเทศชาติเยอรมัน หรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนชาวเยอรมัน เป็นต้น” (จาก
“กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บท
บัญญัติ*, 63 (1), น. 143).

⁴¹ From *Judicial Discretion in Relation to Confessions*. 3 *Oxford J. of LEGAL STUD* (p. 222,250), by C.R.
Williams, 1983. (อ้างถึงใน “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” โดย ศิริ
พล กุศลศิลป์วุฒิ, 2550, *บทบัญญัติ*, 63 (1), น. 143).

⁴² จาก “พยานตามกฎหมายเก่าสยาม,” โดย อุดม รัฐอมฤต, 2542, *วารสารนิติศาสตร์*, 29 (1), น. 134.

⁴³ จาก พระอัยการลักษณะโจรฯ มาตรา 27,28,29,31,34,35,36,41. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพ
ของผู้ต้องหา* (น. 16), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ลิขสิทธิ์ 2527 โดย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁴⁴ จาก กฎหมายลักษณะตระลาการ มหาศักราช 1900 มาตรา 8,17,20,21,31,37,39,41,48,52,54,67,89,109.
(อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

จำตากแดดผู้ขาดผัด⁴⁶ ซึ่งการใช้อาญาจารีตนครบาลดังกล่าวนี้ดำเนินการกับผู้ต้องหาในคดีเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก⁴⁷

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์มีพระราชดำริเห็นว่า หลักฐานในทางพิจารณาอรรถคดีโดยยุติธรรม ก็ย่อมอาศัยพยานหลักฐานเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น การใช้อาญาจารีตนครบาลจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในกระบวนการพิจารณาได้มาก เพราะเหตุที่ผู้พิพากษาอาจพลั้งพลาดลงอาญาแก่ผู้ไม่มีผิดได้ และถ้อยคำที่ได้จากผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่ว่าจะให้การด้วยประการใด ๆ ก็จะได้รับฟังเอาเป็นพยานหลักฐานอันต้องแท้ในทางยุติธรรมไม่ได้ เนื่องจากถ้อยคำเช่นนั้นอาจเป็นคำสำคัญจริงหรือเท็จซึ่งจะต้องกล่าวเพื่อให้พ้นทุกขเวทนาก็เป็นได้⁴⁸ อาญาจารีตนครบาลจึงได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2439⁴⁹ ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้บังคับต่อไปว่า “ห้ามมิให้ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดลงอาญาด้วยเครื่องเขียนเครื่องจำหรือเครื่องทรมานอย่างอื่นแก่ร่างกายผู้ต้องหว่าเป็นโจรสู้ร้าย เพื่อจะฟอกซึกเอาคำให้การด้วยประการหนึ่งประการใด ฯลฯ ในการที่จะพิพากษาคดีมีโทษนั้นให้ผู้พิพากษานั้นพิจารณาเอาตามหลักฐานและสักขีพยานบรรดามีในคดีนั้น ๆ ถ้าเห็นมีหลักฐานมั่นคงว่าผู้ต้องหาเป็นโจรสู้ร้าย ฯลฯ ก็ให้พิพากษาลงโทษไปตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน”⁵⁰

⁴⁵ จาก กฎหมายสามสิบหกข้อ จุลศักราช 1048 กฏ 7 และ 36. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁴⁶ จาก พระราชกำหนดเกล้า จุลศักราช 1095 กฏ 4,6 และ 52. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁴⁷ จาก *คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (น. 231-235), โดย นิติศาสตร์ไพศาลย์, 2502, กรุงเทพฯ.

⁴⁸ แหล่งเดิม. หน้า 233-234.

⁴⁹ จาก พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439) มาตรา 1. (อ้างถึงใน *หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา* (น. 47), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁵⁰ *คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (น. 234). เล่มเดิม.

นับแต่วันที่พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 มีผลบังคับใช้นั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็น พยานหลักฐานที่สำคัญไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนบริสุทธิ์จนกว่าจะ พิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้กระทำผิด อันมีผลทำให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมจะปฏิบัติกับผู้ถูก กล่าวหาตั้งผู้กระทำผิดมิได้ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเขากระทำผิด คำรับสารภาพที่ได้มา โดยการบังคับ ชูเชิญ ล่อลวง ให้สัญญา หรือจูงใจ ด้วยประการใด ๆ อันมิชอบแล้วจะนำมาอ้างเป็น พยานหลักฐานชั้นเขาในการพิจารณาคดีชั้นศาลมิได้ ดังในปัจจุบัน

สำหรับคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นพิจารณาของศาลนั้น ในวิวัฒนาการของกฎหมาย พยานหลักฐานในยุคที่เรียกว่า "ยุคกฎหมาย" ได้มีการรับรองกันว่า คำรับสารภาพของผู้กระทำผิด ในทางอาญา ถือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และคำรับสารภาพตามปกติแล้วจะต้องเกิดจากการ ตั้งข้อถาม และซักเอาความจริงให้ประจักษ์จากปากคำของผู้รับสารภาพนั่นเอง⁵¹ ดังนั้น แต่เดิมการ พิจารณาคดีทางอาญาของประเทศไทย เมื่อจำเลยรับสารภาพตามข้อกล่าวหา โดยมีได้ยกข้อต่อสู้ หรือการยกเหตุบรรเทาโทษแล้วศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษได้โดยไม่ต้องฟังพยานหลักฐาน อื่น ไม่ว่าจะเป็ความผิดประเภทใดก็ตาม⁵² ต่อมาศาลจะพิพากษาลงโทษได้โดยไม่ต้องฟัง พยานหลักฐานอื่นมีแต่เฉพาะในความผิดที่มีที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น ถ้าความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก อย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปแล้ว ศาลต้องฟังพยาน โจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง เสมอ⁵³ และต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 (ฉบับปัจจุบัน) ได้ เปลี่ยนเป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ที่กฎหมายกำหนดให้ศาลฟังพยาน โจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงก่อนมีคำ

⁵¹ แหล่งเดิม. หน้า 238.

⁵² จาก คำบรรยายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 247 – 248), โดย วุฒิสาสตร์เนติญาณ. (2477). (อ้างถึงใน หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 48), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

⁵³ จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176. (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 598 วันที่ 10 มิถุนายน 2478)

พิพากษา⁵⁴ เป็นที่น่าสังเกตว่าศาลมักจะปฏิบัติเช่นนี้เสมอ แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะให้นำสืบพยานหลักฐานหรือไม่ก็ได้ก็ตาม⁵⁵

อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณะพยาน ไม่มีการบัญญัติถึงการรับฟังคำรับสารภาพไว้ อย่างชัดเจน เพียงแต่บัญญัติไว้เป็นหลัก โดยทั่วไปสำหรับการรับฟังพยานหลักฐานทั้งหลายในคดีอาญา โดยให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ ได้อย่างเต็มที่ ในการรับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อ พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ความว่า

"พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ... "

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้อย่าง กว้างขวาง ทั้งในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย เพียงแต่พยานที่ได้มานั้น ต้องไม่ได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ดังนั้น ในทางกฎหมายลักษณะพยาน คำรับสารภาพหรือคำกล่าวที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในคดีอาญา จึงถือว่ารับฟังได้⁵⁶ ทั้งนี้มาจากเหตุผลที่ว่า ผู้กล่าวไม่สมควรที่จะกล่าวคำใด ๆ ที่เป็นปรปักษ์ต่อตนเองและทำให้ตนเองต้องเสียหาย ดังนั้น การที่ผู้กล่าวได้กล่าวออกไปในทางที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ถือว่าการกล่าวที่เป็นความจริงที่ศาลสามารถรับฟังได้⁵⁷

⁵⁴ จาก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 มาตรา 11. (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 หน้า 126 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499)

⁵⁵ หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น.49). เล่มเดิม.

⁵⁶ จาก "คำรับที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ในทางอาญา," โดย จิตติ เจริญน้ำ, 2537, *วารสารอัยการ*, 17 (193), น. 29-35.

⁵⁷ "กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ" (น.132). เล่มเดิม.

นอกจากนี้ ตามกฎหมายอาญาของไทยถือว่า คำรับสารภาพจัดอยู่ในลักษณะของการให้ความรู้แก่ศาล อันเป็นเหตุบรรเทาโทษ⁵⁸ คำรับสารภาพที่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาลศาลจะลดโทษให้⁵⁹ แต่ถ้ารับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐานย่อมไม่ได้รับการลดโทษ⁶⁰ เนื่องจากการจำนนต่อหลักฐานถือว่าศาลมีข้อเท็จจริงพอฟังว่าผิดอยู่แล้วโดยไม่ต้องอาศัยคำรับสารภาพของจำเลย⁶¹ และคำรับสารภาพที่เป็นเหตุบรรเทาโทษถือเป็นเหตุส่วนตัว⁶² และใช้กับเฉพาะคดีที่กำลังพิจารณาอยู่เท่านั้น⁶³ และในกรณีข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคำรับสารภาพปรากฏว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดก็ไม่อาจนำมาเป็นเหตุบรรเทาโทษเพราะเมื่อการกระทำไม่เป็นความผิดก็ไม่อาจลงโทษได้อยู่แล้วนั่นเอง⁶⁴

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย

ก่อนที่จะวิเคราะห์ว่า การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีตามกฎหมายและในทางปฏิบัติของประเทศไทยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบกฎหมาย และหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยหรือไม่เพียงใด⁶⁵ จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจถึงระบบกฎหมาย และหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาเสียก่อน ดังต่อไปนี้

⁵⁸ จาก คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (น. 823 – 833), โดย จิตติ ดิงศภัทย์, 2529, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. ลิขสิทธิ์ 2529 โดยสำนักพิมพ์สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1209/2521, 1790/2521, 2548/2525

⁶⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 557/2471, 423/2472, 90/2476

⁶¹ จาก กฎหมายอาญา 1 (น. 259), โดย สง่า ลีนะสมิต, 2525, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ลิขสิทธิ์ 2525 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. และคำพิพากษาฎีกาที่ 7/2525

⁶² คำพิพากษาฎีกาที่ 345/2477

⁶³ คำพิพากษาฎีกาที่ 305/2471

⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 2067/2514, 2765/2522

⁶⁵ โปรดดูในหัวข้อ 2.2.3 (หน้า 34-38).

2.2.1 ระบบกฎหมาย

การดำเนินคดีอาญาล้วนอยู่บนพื้นฐานของระบบกฎหมาย ซึ่งระบบกฎหมายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบคือ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน โดยระบบการดำเนินคดีทั้งสองรูปแบบได้รับการยอมรับทั้งประเทศต้นกำเนิดรวมทั้งประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายหมายต่างประเทศจนมีผู้กล่าวว่า ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนไม่ใช่เป็นเพียงแค่ Principle แต่เป็น Dogma ที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป⁶⁶ การแบ่งแยกความแตกต่างกันของระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนนั้น ขึ้นอยู่กับมุมมองที่ต่างกันในการพิจารณาแบ่งแยก หากพิจารณาจากแนวคิดของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ ก็จะมีคามเข้าใจในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนแบบหนึ่ง ในขณะที่กลุ่มประเทศซีวิลลอว์ ก็จะมีคามเข้าใจในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในทางที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหลักเกณฑ์ในการอธิบายระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนมีมากมายหลายแบบ ตัวอย่างเช่น แนวคิด วิธีพิจารณา ที่มาของผู้พิพากษา ผู้เริ่มคดี⁶⁷ และระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานหรือระบบการค้นหาความจริงในทางคดี

2.2.1.1 ระบบกล่าวหา

แนวคิดของระบบกล่าวหา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา (Due process) ระบบกล่าวหาจะมีแนวคิดที่ว่า หากศาลวางตัวเป็นกลางและเปิดโอกาสให้คู่ความได้ต่อสู้กันเต็มที่แล้ว ความจริงจะปรากฏมาให้เห็นเอง ดังนั้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่เท่ากันพอที่จะต่อสู้คดีอย่างเต็มที่⁶⁸

1) วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา

วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ⁶⁹ ดังนี้

⁶⁶ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา. หน้าเดิม.

⁶⁷ แหล่งเดิม. หน้า 120-131.

⁶⁸ แหล่งเดิม. หน้า 122

⁶⁹ “เกณฑ์การแบ่งแยกระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนดังกล่าวปรากฏในตำรา วิชาอาญาฝรั่งเศส เช่น Serge GUINCHARD et Jacques, op.cit., 46, 53; Jean Pradel, Droit pénal général, op.cit., pp. 84-85 ; Jaques Borricand et Anne-Marie Simon, Droit pénal et Procédure pénale, 3e édition, Sirey, 2002, pp, 315, 380-381” (อ้างถึงในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 122), โดย ปกป้อง ศรีสนิท, 2552, กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. ลิขสิทธิ์ 2552 โดยสำนักพิมพ์เดือนตุลา.)

(1) ระบบกล่าวหาที่มีวิธีพิจารณาแบบเปิดเผย (Procédure publique) วิธีพิจารณาแบบเปิดเผยนั้น ตรงข้ามกับวิธีพิจารณาโดยลับ (Secrète) ในระบบกล่าวหา ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะเข้าฟังการพิจารณา กระบวนการพิจารณาแบบเปิดเผยนั้นทำให้ประชาชนสามารถควบคุมองค์กรรมทั้งควบคุมการดำเนินคดี

(2) ระบบกล่าวหาที่มีวิธีพิจารณาด้วยวาจา (Procédure orale) หลักการดำเนินคดีด้วยวาจาเป็นผลมาจากการพิจารณาแบบเปิดเผย ในระบบกล่าวหาใช้การดำเนินคดีแบบเปิดเผย เมื่อการพิจารณาเป็นแบบเปิดเผย วิธีการเดียวที่จะทำให้ประชาชนผู้เข้าฟังการพิจารณารับทราบเนื้อหาสาระของคดีพร้อมกันนั้นคือการใช้วาจาในการดำเนินคดี

(3) ระบบกล่าวหาที่มีการพิจารณาแบบคู่พิพาท (Procédure contradictoire) หลักการนี้ต่อเนื่องมาจากสองหลักแรก กล่าวคือ เมื่อมีการพิจารณาแบบเปิดเผยและใช้วาจา ผู้ตัดสินจะวางตัวเป็นกลางและรับฟังฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาซึ่งวางตัวเป็นคู่พิพาทกัน

2) ที่มาของผู้พิพากษา

ในระบบกล่าวหาศาลที่ทำหน้าที่โดยมากจะไม่ใช้ผู้พิพากษาอาชีพ เนื่องจากระบบกล่าวหาที่มีแนวคิดจากการดำเนินคดีโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ ดังนั้นระบบลูกขุนซึ่งเป็นประชาชนธรรมดาที่มีใช้ผู้พิพากษาอาชีพจึงถูกพัฒนาขึ้นมาจากระบบกล่าวหานี้ คำถามที่ใช้ถามจำเลยก็เป็นคำถามง่าย ๆ ที่มีใช้คำถามเชิงเทคนิคทางกฎหมายที่ซับซ้อน เช่น ถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จำเลยมีเจตนาหรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีลูกขุนในการพิจารณาคดีอาญาในระบบกล่าวหา ศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาชีพก็ยังทำหน้าที่ควบคุมการพิจารณาแต่จะไม่ร่วมออกเสียงด้วย

3) ผู้เริ่มคดีในระบบกล่าวหา

ผู้เริ่มคดีจะเป็นองค์กรอื่นที่มีใช้ศาลผู้ตัดสินคดี ผู้เริ่มคดีจะเป็น “ผู้กล่าวหา” หรือเรียกว่า Accusateur อาจกล่าวได้ว่าระบบกล่าวหายึดหลักการแยกอำนาจฟ้องคดีออกจากอำนาจตัดสินคดี (Principe de la séparation de la poursuite et du jugement) เพื่อเป็นหลักประกันอคติของผู้พิพากษา หากปล่อยให้ผู้พิพากษาศาลเป็นผู้เริ่มคดีด้วยตนเองแล้ว คงจะเป็นการยากที่ศาลจะยกฟ้องโดยให้เหตุผลว่าคำฟ้องของตนนั้นไม่มีน้ำหนัก และคงจะเป็นการยากยิ่งที่ผู้พิพากษาคณะเดียวกันนั้นจะยกฟ้องคดีที่ตนเริ่มฟ้องเองโดยให้เหตุผลว่าคำฟ้องของตนผิดพลาดหรือตนเข้าใจ

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายผิดในตอนแรก ระบบการแบ่งแยกอำนาจที่ออกจากอำนาจพิพากษาคดีแสดงให้เห็นถึงลักษณะของระบบกล่าวหา กล่าวคือ ศาลจะวางตนเป็นกลางในการดำเนินคดี ผู้เริ่มคดีจะต้องเป็นบุคคลอื่นที่มีไม่ใช่ศาลที่ตัดสินคดี ซึ่งอาจเป็นพนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย

4) ระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานหรือระบบการค้นหาความจริงในทางคดี

ระบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่มีลักษณะเป็นการต่อสู้ของบุคคลสองฝ่าย ภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอนตายตัว โดยผู้พิพากษาจะวางตัวอย่างเคร่งครัด (Neutrality) ดังนั้น ผู้พิพากษาจึงมีดุลพินิจเกี่ยวกับการดำเนินคดีอย่างจำกัด ศาลจะไม่ริเริ่มค้นหาข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง แต่ปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความที่จะเป็นผู้นำพยานหลักฐานเข้าสู้ เมื่อถึงขั้นสุดท้าย ศาลจะเป็นผู้ตัดสินไปตามกระบวนการหรือเนื้อหาแห่งพยานหลักฐานที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาล นอกจากนี้ คู่ความคู่ความจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน กล่าวคือ คู่ความฝ่ายที่กล่าวหาฟ้องร้องเพื่อให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดหรือเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการของกฎหมาย ในขณะที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิเสนอพยานหลักฐานเพื่อหักล้างข้อกล่าวหา ข้อเท็จจริงที่ศาลสรุปหรือรับฟังเป็นข้อยุติจึงอาจเป็นเพียงความจริงตามแบบพิธีเท่านั้น⁷⁰

5) การรับฟังคำรับสารภาพ

เนื่องจากระบบกล่าวหา ศาลจะวางตัวเป็นกลางและเปิดโอกาสให้คู่ความได้ต่อสู้กันเต็มที่ ซึ่งคู่ความจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำเสนอต่อศาลเอง ดังนั้นเมื่อศาลเริ่มกระบวนการพิจารณา ศาลจะถามจำเลยด้วยคำถามว่าจำเลยยอมรับสารภาพหรือปฏิเสธ ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธก็จะดำเนินการสืบพยานกันต่อไป แต่หากจำเลยรับสารภาพ ศาลก็จะลงโทษจำเลยได้โดยไม่ดำเนินการสืบพยานกันอีก ดังนั้นในระบบดังกล่าว “การต่อรองคำรับสารภาพ” (Plea-bargaining) จึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อหลีกเลี่ยงการพิจารณาสืบพยานแบบเต็มรูปแบบ⁷¹

⁷⁰ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 2), โดย อุคม รัฐอมฤต, 2555, กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. ลิขสิทธิ์ 2555 โดยสำนักพิมพ์เดือนตุลา.

⁷¹ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 128). เล่มเดิม.

2.2.1.2 ระบบไต่สวน

แนวคิดของระบบไต่สวนตั้งอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะในการที่จะดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการป้องปรามอาชญากรรม (Crime control) ดังนั้นในระบบไต่สวน บทบาทของศาลจะมีมากในการถามพยานและค้นหาความจริง โดยศาลจะเป็นผู้นำความยุติธรรมมาให้กับคู่ความ

1) วิธีพิจารณาในระบบไต่สวน

วิธีพิจารณาในระบบไต่สวน ลักษณะสำคัญ 3 ประการที่แตกต่างจากระบบกล่าวหา ดังนี้⁷²

(1) ระบบไต่สวนมีวิธีพิจารณาด้วยลายลักษณ์อักษร (Procédure écrite) กระบวนการพิจารณาทำในสำนวนสอบสวน ซึ่งสำนวนดังกล่าวจะเสร็จสิ้นบริบูรณ์เมื่อมีการบังคับใช้โทษ

(2) ระบบไต่สวนมีวิธีพิจารณาแบบไม่เป็นคู่พิพาท (Procédure non contradictoire) สำนวนการสอบสวนจะดำเนินการฝ่ายเดียว (unilatérale) บทบาทของผู้ถูกไต่สวนที่ถูกดำเนินคดีจะเป็นลักษณะตั้งรับ (passive) กระบวนการทั้งหมดมีที่มาจากผู้ไต่สวน ดังนั้นจึงไม่มีคู่ความที่วางตัวเป็นคู่พิพาทกันต่อหน้าศาล ในวิธีพิจารณาจึงมีเพียงผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวนเท่านั้น

(3) ระบบไต่สวนมีวิธีพิจารณาลับ (Procédure secrète) กระบวนการพิจารณาลับของระบบไต่สวนสะท้อนให้เห็นบทบาทสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง กระบวนการไต่สวนจะไม่ดำเนินการในที่สาธารณะ ประการที่สอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการไต่สวนจะไม่ทราบอะไรมากนักถึงกระบวนการพิจารณาของผู้ไต่สวน พยานก็ไม่ทราบว่าศาลกำลังไต่สวนคดีอะไรและใครเป็นผู้ต้องหา เช่นเดียวกับผู้ต้องหาที่ไม่ทราบถึงข้อหาที่ศาลทำการไต่สวน

2) ที่มาของผู้พิพากษา

ในระบบไต่สวนจะใช้ผู้พิพากษาอาชีพ ลักษณะการดำเนินคดีในระบบไต่สวนจำเป็นต้องใช้ผู้พิพากษาอาชีพเพราะวิธีการไต่สวนนั้นใช้เทคนิคมากกว่าการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา การตั้งคำถามในการไต่สวนจึงไม่ใช่คำถามปกติ นอกจากนี้ศาลในระบบไต่สวนยังต้องค้นหาพยานหลักฐาน ความเป็นมืออาชีพอของผู้พิพากษาจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตาม ระบบกล่าวหาบางแห่งก็ใช้ผู้พิพากษาอาชีพ เช่น ประเทศไทย แต่บางแห่งก็ใช้

⁷² แหล่งเดิม. หน้า 123.

ผู้พิพากษาผสมกัน เช่น ในศาลอาญาที่พิจารณาคดีโทษขั้นสูงในประเทศฝรั่งเศส ที่ใช้ทั้งผู้พิพากษาอาชีพร่วมกับลูกขุนที่มาจากประชาชนร่วมกันพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

3) ผู้เริ่มคดีในระบบไต่สวน

ผู้เริ่มคดีจะเป็นศาลไต่สวนเอง ดังสุภาษิตเก่าของฝรั่งเศสที่ว่า “Tout juge est procureur général” หรือ “ผู้พิพากษาทุกคนคือพนักงานอัยการ” ซึ่งหมายความว่า ผู้พิพากษาในระบบไต่สวนทุกคนสามารถเริ่มทำการไต่สวนคดีได้เองหากผู้พิพากษาพบการกระทำความผิด รวมทั้งผู้พิพากษาไต่สวนอาจเริ่มไต่สวนคดีจากคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย โดยไม่ต้องผ่านองค์กรที่มีอำนาจฟ้องคดีอย่างใดก็ได้ หลักการให้ผู้พิพากษาไต่สวนสามารถเริ่มคดีได้เองในฝรั่งเศสได้ถูกยกเลิกไปหมดแล้วเมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1958 ดังนั้น ศาลฝรั่งเศสในปัจจุบันไม่อาจเริ่มคดีได้เอง โดยต้องให้อัยการหรือผู้เสียหายเป็นผู้เริ่มคดี แต่ศาลไต่สวนในฝรั่งเศสก็ยังคงใช้ระบบไต่สวนอยู่

4) ระบบกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานหรือระบบการค้นหาคความจริงในทางคดี

ในระบบไต่สวนนั้น ศาลในระบบไต่สวนจะมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวง ตัวอย่างเช่น ผู้พิพากษาไต่สวน (Judge d'instruction หรือ Investigating judge) ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งไต่สวนคดีบนพื้นฐานแนวคิดของระบบไต่สวนจะเป็นผู้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อพิสูจน์มูลฟ้องคดีอาญาว่าคดี มีมูลเพียงพอที่จะส่งฟ้องคดีต่อศาลตัดสินหรือไม่ โดยการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้พิพากษาไต่สวนนี้จะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงทั้งทางฝ่ายผู้กล่าวหาและทางฝ่ายผู้ต้องหา นอกจากนี้ศาลไต่สวนยังทำหน้าที่อย่างเป็นทางการเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะที่พนักงานอัยการเป็นผู้ดูแลและในขณะเดียวกันก็จะดูแลประโยชน์ของผู้ถูกดำเนินคดีอำนาจของผู้พิพากษาไต่สวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานมีมากมาย ตัวอย่างเช่น การสอบปากคำผู้ต้องหา (Interrogatoires du mis en examen) การสอบปากคำผู้เสียหายและพยาน (Audition de la partie civile et des témoins) การคุมขังผู้ต้องหาระหว่างพิจารณา (Détention provisoire) การค้น (Perquisition) การยึด (Saisies) การออกหมายเรียกหมายจับ (Mandat de comparution ou Mandat d'amener) นอกจากนี้ หากศาลไต่สวนเริ่มดำเนินการไต่สวนคดีใด คู่กรณีก็ไม่มีภาระหน้าที่ใด ๆ หน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดจะอยู่ที่ศาลไต่สวน ศาลจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการค้นหา

ความจริงได้อย่างกว้างขวาง เป็นระบบวิธีพิจารณาและสืบพยานหลักฐานที่มุ่งการค้นหาความจริง เป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากระบบกล่าวหา

5) การรับฟังคำรับสารภาพ

เนื่องจากศาลในระบบไต่สวนจะมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานของฝ่ายผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหา ดังนั้น ในระบบไต่สวน แม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลก็ยังคงต้องดำเนินการไต่สวนหาความจริงต่อไป เพื่อให้ได้ความจริงอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด อันสอดคล้องกับคำกล่าวของ J.L. Sauron ที่ว่า “Deux demi-vérités ne feront pas une vérité entière” (ความจริงเพียงครึ่งเดียวทั้งสองไม่ก่อความจริงทั้งหมด)⁷³ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาก็จะไม่เต็มรูปแบบเหมือนกับกรณีจำเลยปฏิเสธ⁷⁴

2.2.2 หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา

การค้นหาความจริงในคดีอาญา คือ กระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีมาพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ⁷⁵ จากการพิจารณาบทบาทของศาลและคู่ความในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำเข้ามาสู่การพิจารณา ทำให้สามารถแบ่งแยกรูปแบบของการค้นหาความจริงในคดีอาญาได้เป็น 2 ประเภท คือ การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ และการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา⁷⁶

2.2.2.1 การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ

การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ หมายถึง การที่ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงในลักษณะของการควบคุมกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การตรวจสอบว่าพยานหลักฐานของคู่ความนั้นยื่นต่อศาลโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และพยานหลักฐานที่น่าเสนอต่อศาลนั้นเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ว่าจำเลยน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ เป็นต้น การค้นหาความจริงในทางรูปแบบดังกล่าวนี้ พยานหลักฐานอาจได้มาโดยการยอมรับของคู่ความทั้งสองฝ่ายให้นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการตกลง

⁷³ แหล่งเดิม. หน้า 119.

⁷⁴ แหล่งเดิม. หน้า. 128.

⁷⁵ จาก “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร,” โดย กมลชัย รัตนสกววงศ์, 2539, *บทบัญญัติ*, 52 (1), น. 88.

⁷⁶ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (หน้า 25). เล่มเดิม.

นั่นเอง⁷⁷ ส่วนคู่ความจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากกว่าศาล โดยจะเน้นหลักการต่อสู้กันระหว่างคู่ความในทำนองเดียวกับในคดีแพ่ง

การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ เป็นวิธีการค้นหาความจริงในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และใช้ระบบกล่าวหาในกระบวนการพิจารณาคดี เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ดังนั้น ในการค้นหาความจริงจึงเน้นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และกติกาย่างเคร่งครัดมาก โดยที่ผู้ชำระความต้องวางตัวเป็นกลางและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของคู่ความ ศาลจะวางเฉยในการค้นหาข้อเท็จจริงและมีบทบาทจำกัด⁷⁸ ศาลมีบทบาทจำกัด โดยเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสวงหาพยานหลักฐาน โจทก์กับจำเลยมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกันอย่างเห็นได้ชัด ในคดีอาญา ศาลจะไม่ช่วยโจทก์แสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมแต่อย่างใด และหน้าที่ในการพิสูจน์การกระทำ ความผิดเป็นหน้าที่ของโจทก์โดยเฉพาะ⁷⁹ ในชั้นพิจารณาคดี คู่ความจะมีฐานะเท่าเทียมกัน เพื่อมิให้ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบเสียเปรียบกัน ศาลจะทำหน้าที่ควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินกระบวนการของตนไปตามกฎเกณฑ์เท่านั้น ศาลจะไม่มีหน้าที่สืบพยานหลักฐานหาข้อเท็จจริงในคดี⁸⁰ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของคู่ความในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน และศาลจะตัดสินคดีไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบเท่านั้น ศาลจะไม่ถามพยานเพื่อค้นหาความจริงจากพยานนอกเหนือจากที่พยานได้เบิกความตอบคำถาม ซักถาม ถามค้านและถามติง⁸¹ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งศาลก็จะซักถามพยานเท่าที่ไม่เป็นการสืบพยาน

⁷⁷ แหล่งเดิม. หน้า 25.

⁷⁸ จาก *English Legal System* (p. 237), by Catherine Elliott and Frances Quinn, 2000. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.25), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁷⁹ จาก “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา,” โดย อุดม รัฐอมฤต, 2538, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 25 (2), น. 306.

⁸⁰ จาก *Law Enforcement and Criminal Justice : An Introduction* (p.70-71), by Paul B. Weston and Kenneth M. Wells, 1972. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.26), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁸¹ จาก “การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน,” โดย ประมุข สุวรรณสร, 2511, *บทปรัชญา*, 25, น. 754-755.

นอกเหนือจากที่คู่ความในคดีนำสืบไว้⁸² นอกจากนี้ กระบวนการพิจารณาคดีของประเทศคอมมอนลอว์ ที่ใช้ระบบลูกขุน ศาลมีหน้าที่จะต้องให้คำแนะนำแก่ลูกขุนด้วย หากศาลเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบพยานหลักฐานเสียเอง ก็อาจจะทำให้การให้คำแนะนำแก่ลูกขุนเป็นไปด้วยความลำเอียง หรืออาจเป็นที่ครหาสำหรับคู่ความหรือบุคคลอื่นได้ ในกรณีนี้ Lord Howert ซึ่งเคยเป็น Lord Chief Justice ของประเทศอังกฤษ เคยให้คำแนะนำแก่ศาลว่า "ผู้พิพากษามีหน้าที่สงบปากสงบคำจนกระทั่งถึงวินาทีสุดท้าย และพยายามที่จะให้ฉลาดเท่าที่ตนได้รับจ้างให้วางท่า"⁸³

จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบคอมมอนลอว์มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในคดีจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเป็นหลัก โดยศาลจะซักถามหรือนำพยานเข้าสืบได้เฉพาะเพื่อความเป็นธรรมและเป็นกรณีกเว้นเท่านั้น ศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ดังนั้น บทบาทของศาลในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงมีบทบาทในการค้นหาความจริงแต่เพียงในทางรูปแบบเท่านั้น

2.2.2.2 การค้นหาความจริงในเนื้อหา

การค้นหาความจริงในเนื้อหา หมายถึง การค้นหาความจริงในคดีที่มีลักษณะการดำเนินคดีระหว่างศาลและจำเลย ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หรือประเทศในภาคพื้นยุโรป มีวิธีการชำระความที่มุ่งเอาผลที่จะรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญโดยไม่เคร่งครัดต่อหลักเกณฑ์⁸⁴ และใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยมีแนวคิดว่าการกระทำความผิดทางอาญาทำให้รัฐตกเป็นผู้เสียหายด้วย เพราะการกระทำความผิดอาญาเป็นการทำลายความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในสังคม รัฐจึงต้องเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับความผิดนั้น ๆ⁸⁵ เนื่องจากการรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคมถือว่าเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของรัฐนั่นเอง นอกจากนี้

⁸² จาก *The Judicial Process* (p. 104), by Henry J. Abraham, 1980. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.27), โดย วิภา ปิ่นวีระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁸³ จาก *รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ* (หน้า 398), โดย กุลพล พลวัน, 2547, กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. ลิขสิทธิ์ 2547 โดยสำนักพิมพ์สำนักงานศาลยุติธรรม.

⁸⁴ “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา.” (น. 306). เล่มเดิม.

⁸⁵ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น. 24). เล่มเดิม.

เจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลจะร่วมมือกันในการค้นหาความจริง โจทก์มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการค้นหาพยานหลักฐาน ศาลจะค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานทั้งที่คู่ความนำเสนอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง ดังนั้นหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในชั้นพิจารณาของศาล จึงไม่มีหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างไรในระบบกล่าวหา ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี มีอำนาจที่จะสืบพยานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาลได้ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด⁸⁶ การพิจารณาคดีอาญาของศาลในระบบกฎหมายชีวิตลอร์วี่ จะไม่เน้นการต่อสู้ระหว่างคู่ความอย่างเคร่งครัดดังเช่นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอร์วี่ โจทก์มีบทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลค้นหาพยานหลักฐาน ส่วนศาลมีหน้าที่จะต้องค้นหาความจริงด้วยตนเองด้วย⁸⁷ อย่างไรก็ตาม โจทก์ยังมีหน้าที่จะต้องนำสืบก่อนเช่นเดียวกับในระบบกล่าวหา เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด เพราะจำเลยได้รับการสันนิษฐานตามหลักสากลว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดอาญา (Presumption of innocence) และการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยความผิดของจำเลยในกรณีนี้จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานของโจทก์ หรือของคู่ความที่นำสืบเข้าสู่สำนวนของศาลเท่านั้น แต่หมายรวมถึงพยานหลักฐานของศาลเองด้วย⁸⁸

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบชีวิตลอร์วี่มีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในทางเนื้อหาแห่งคดีด้วย เนื่องจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบยังไม่ชัดเจน ศาลก็สามารถสืบพยานเพิ่มเติมได้เองโดยจะเข้าไปซักถามหรือนำพยานเข้าสืบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด มิได้ใช้บทบาทในลักษณะการควบคุมกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังเช่นบทบาทของศาลในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอร์วี่ที่มีลักษณะการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา เป็นหลักการที่แทรกซึมอยู่ในทุกระบบกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอร์วี่ หรือระบบกฎหมาย

⁸⁶ “ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบในคดีอาญา.” (น. 306). เล่มเดิม.

⁸⁷ จาก *Comparative Criminal procedure : Germany* (p 1), by John H. Langbein, 1977. (อ้างไว้ใน *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น.28), โดย วิภา ปิ่นวิระ, 2551, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.)

⁸⁸ *บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา* (น. 28-29). เล่มเดิม.

ซีวิลลอว์ แตกต่างกันแต่เพียงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา ซึ่งในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ศาลจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงไปในทางรูปแบบ เนื่องจากยังคงยึดมั่นในหลักการรวบรวมพยานหลักฐานของระบบกล่าวหาที่ศาลจะต้องวางตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเป็นผู้นำเสนอต่อศาล ไม่ใช่หน้าที่ศาล

ส่วนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ศาลจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงไปในทางเนื้อหา แม้ในปัจจุบันการเริ่มคดีเป็นหน้าที่ของกลุ่มความไม่ใช่ศาล และลักษณะของการแบ่งแยกอำนาจฟ้องร้องและการดำเนินคดีออกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นลักษณะการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาที่ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะของวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาแล้วนั้น ศาลในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จะมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามหลักการของระบบพิจารณาแบบไต่สวน ดังนั้น แม้ในกรณีที่ได้รับสารภาพ ศาลก็ยังสามารถดำเนินการไต่สวนหาความจริงต่อไปได้ มิได้วางตนเป็นกลางดังเช่นศาลในระบบกล่าวหา นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส แม้ระบบการพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศสจะมีลักษณะเป็นระบบผสม กล่าวคือ ศาลไต่สวนของฝรั่งเศสใช้ระบบไต่สวน ส่วนศาลตัดสินใช้ระบบกล่าวหา แต่ประเทศฝรั่งเศสใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้น หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาจึงเป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในขณะที่ประเทศไทย ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เช่นเดียวกับฝรั่งเศส และระบบการพิจารณาคดีในศาลเป็นระบบกล่าวหา⁸⁹ ซึ่งหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเช่นเดียวกับฝรั่งเศส ดังนั้น ศาลไทยจึงมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในเนื้อหาเช่นกัน

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมาย หลักการค้นหาความจริงและการรับฟังคำรับสารภาพในคดีอาญาของไทย

สำหรับระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร กล่าวว่า ตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 และประกาศพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 ทำให้ประเทศไทยยกเลิกระบบไต่สวนและมาใช้ระบบกล่าวหาเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ⁹⁰ และเมื่อพิจารณาจากหลัก

⁸⁹ โปรดดูในหัวข้อ 2.2.3 (หน้า 34-38).

⁹⁰ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. น. 56.

แบ่งแยกระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนของประเทศคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์ เฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาแบบคู่พิพาท (Contradictoire)⁹¹ เมื่อนำมาพิจารณากับระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย จะพบว่า ระบบการดำเนินคดีอาญาในศาลไทยนั้นอยู่ในระบบกล่าวหาด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้⁹²

ประการแรก การพิจารณาคดีอาญาในศาลไทยมีการแยกอำนาจตัดสินคดีออกจากอำนาจฟ้องคดีอาญา โดยกำหนดอำนาจฟ้องคดีอาญาให้กับพนักงานอัยการและผู้เสียหายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 โดยศาลไทยไม่อาจเริ่มคดีเองได้แม้เป็นผู้ทราบข้อเท็จจริงนั้น ๆ ด้วยตนเองก็ตาม

ประการที่สอง การพิจารณาคดีอาญาในศาลไทยมีคู่ความที่เป็นคู่พิพาทกันสองฝ่าย คือ “ผู้กล่าวหา” ได้แก่ พนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย กับ “ผู้ถูกกล่าวหา” ได้แก่ จำเลย และศาลวางตัวเป็นกลางในการตัดสินข้อพิพาททั้งสอง ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 ได้กำหนดลำดับการพิจารณาสืบพยานในชั้นศาลไว้เป็นลำดับ คือ ลำดับแรกให้โจทก์แถลงเปิดคดีแล้วนำพยานเข้าสืบก่อน จากนั้นจึงให้จำเลยแถลงเปิดคดีแล้วนำพยานเข้าสืบ ซึ่งมาตรา 174 แสดงให้เห็นถึงลักษณะการพิจารณาแบบคู่พิพาท (Contradictoire) ในศาลไทยได้อย่างชัดเจน

ประการที่สาม กระบวนการพิจารณาในศาลไทยนั้นจะต้องกระทำโดยเปิดเผย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ซึ่งสอดคล้องกับระบบกล่าวหาที่ว่า การดำเนินคดีต้องเปิดเผย เพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบได้

ประการที่สี่ การเบิกความในศาลต้องกระทำด้วยวาจา กล่าวคือ การเบิกความในศาลต้องกระทำด้วยวาจาเป็นหลัก โดยศาลอาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาประกอบการพิจารณาได้เมื่ออัยการสืบพยานเสร็จตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175

อย่างไรก็ตาม แม้ศาลไทยจะใช้ระบบกล่าวหาในวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ก็มีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักการค้นหาความจริงหลายประการ เช่น มาตรา 174 วรรคท้าย กำหนดให้ศาลสามารถสั่งงดสืบพยานได้ มาตรา 228

⁹¹ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 123,129-131). เล่มเดิม.

⁹² แหล่งเดิม. หน้า 138-141.

กำหนดให้ศาลเป็นมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม และมาตรา 229 กำหนดให้ศาลเป็นผู้สืบพยานได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การสืบพยานในคดีอาญาจึงเป็นหน้าที่ของศาล โดยมีโจทก์และจำเลยเป็นผู้กระตุ้นให้มีการสืบพยาน⁹³ จะเห็นได้ว่า ลักษณะการพิจารณาของศาลไทยสอดคล้องกับวิธีพิจารณาในชั้นศาลตัดสินของฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติศาลไทยยังคงให้คู่ความเป็นผู้สืบพยานอยู่ดีนั่นเอง⁹⁴

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แม้ระบบกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย จะเป็นระบบกล่าวหา แต่หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริง กล่าวคือ ในชั้นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องขอของผู้ใด และในชั้นศาล ศาลมีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง ศาลเองจะวางเฉยไม่ได้ ในการทำหน้าที่ค้นหาความจริงของศาลนั้นศาลไม่ผูกมัดกับแบบหรือคำร้องขอของผู้ใดเช่นเดียวกันศาลมีหน้าที่ ต้องค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจซึ่งการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า "หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา (Inquisitionsprinzip)"⁹⁵ และการค้นหาความจริงในคดีอาญา ตามระบบกฎหมายไทยนั้น เป็นการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา มิใช่แต่เพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ซึ่งแตกต่างกับการค้นหาความจริงในบางประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์ เช่นประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่ยึดติดเพียงแค่รูปแบบเท่านั้น

สำหรับหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ตามมาตรา 176 ซึ่งกำหนดให้ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำ ความผิดจริงในกรณีที่ยังไม่รับสารภาพในคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ถือว่าเป็นแนวคิดที่มาจากหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาอีกประการหนึ่งที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นหลักของ “การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งเป็นหลักที่มีมาตั้งแต่การประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478)

⁹³ จาก “วิธีพิจารณาความอาญาของไทย หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” โดย คณิต ณ นคร, 2528, *วารสารนิติศาสตร์*, 5 (3), น. 1-17.

⁹⁴ *ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 138-139). เล่มเดิม.

⁹⁵ *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (น. 69). เล่มเดิม.

ซึ่งมาตรา 176 เดิม นั้น ได้บัญญัติให้คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ศาลจะต้องรับฟังพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง⁹⁶ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป กำหนดให้ศาลยังต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

จะเห็นได้ว่า หลักการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มีมาตั้งแต่สมัยขร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นครั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) แล้ว ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ ไม่พบในกฎหมายของต่างประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากในหลาย ๆ ประเทศ การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานได้เพียงใดนั้น ถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศส ก็เป็นที่ยอมรับว่าคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานที่ศาลสามารถรับได้ จึงไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายแต่อย่างใด แต่ในทางปฏิบัติศาลสูงจะยอมรับว่าในกรณีความผิดที่มีโทษสถานเบา เมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วศาลลงสืบพยานเสียได้ แต่ถ้าเป็นความผิดร้ายแรง ในทางปฏิบัติศาลก็จะไม่งดการสืบพยานต่อไป ส่วนในประเทศเยอรมัน คำรับสารภาพของจำเลยถือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ไม่ว่าจะเป็นความผิดประเภทใด เป็นต้น⁹⁷

ดังนั้นจึงนับได้ว่าการบัญญัติหลักเกณฑ์การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ของไทย เป็นหลักกฎหมายของไทยโดยแท้เลยก็ว่าได้ และแนวความคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติดังกล่าว ก็คือมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ โดยจะต้องมุ่งเน้นที่จะค้นหาความจริงในเนื้อหาด้วยนั่นเอง อันเป็นหลักสำคัญของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั่นเอง กล่าวคือ แม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่สามารถรับฟัง แต่ก็ไม่ควรละเลยที่จะค้นหาความจริงตามคำกล่าวของ J.L. Sauron ที่ว่า “Deux demi-vérités ne feront pas une vérité entière” (ความจริง

⁹⁶ จาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176. (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 598 วันที่ 10 มิถุนายน 2478)

⁹⁷ จาก บันทึก เรื่อง การรับสารภาพของจำเลยในกฎหมายต่างประเทศ, โดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

เพียงครั้งเดียวทั้งสองไม่ก่อความจริงทั้งหมด)⁹⁸ ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในมาตรา 176
วรรคแรก นั่นเอง

---

⁹⁸ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนในวิธีพิจารณาความอาญา (น. 119). เล่มเดิม.